

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Martini Bonacinæ Vtrivsque Signatvræ Referendarii
Compendium Omnium Operum de Theologia Morali,
omnibusque conscientiæ nodis**

Bonacina, Martino

Coloniæ Agrippinæ

O.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41152

O.

Obediencia.

Obediendum non est Superiori, cum est certum præcipi malum; in dubio autem an malum sit, excusat obedientia credentem licere obedire. De hac Tolet 1. de 7. prec. mort. c. 14. usque ad 22. vide Nav. c. 23. n. 38. Syl. obediencia n. 2.

Mortale est, nolle obedire in re gravi, sine causa, aut nolle aliquid facere, quia jubetur: est enim id contemnere superiorem. Quidam tamen putant, famulos non teneri obedire sub peccato mortali, ex vi præcisa obedientiæ, id quod probabile est. Nav. l. c. n. 36. Syl. l. c. n. 1. Tol. c. 19. n. 5.

Non tenetur obedire, qui credit Superiorem per errorem præcipere, & si veritatem sciret, non fuisse præcepturum; & quidem per edictum generale non intendunt Superiores obligare, cum damno gravi Nav. 38. n. 38. Tol. n. 5.

Oblatio.

Obligat consuetudo aliquid offerendi in Ecclesia, si per devotionem liberam fiat; sufficit vero, cum obligat, majorem partem populi offerre. Vid. Fum. oblatio n. 3.

Oblata celebranti in Ecclesia, cedunt Rectori, itemque quæ offeruntur Ecclesiis diuisionis ejus. Fum. l. c. n. 4.

Obses.

Vid. v. Bellum.

Obsidem dare potest Papa clericum, vel religiosum, & Abbas monachum, pro monasterii utilitate, Vid. Syl. v. rs. obser. num. 2.

Observatio vana.

Vide v. Divinatio, Superstitio.

1. Vana observatio contingit, quando ex consideratione alicujus eventus casualis conjicitur aliquid prosperi, vel aduersi. Nomine vana observationis, venit magia, veneficium, male-

maleficium, &c. Est autem vana observatio, superstitio, quae media inutilia ad præstandum vel omittendum aliquid, ad quod illa media nec à Deo, nec à natura virtutem ullam habent, ut contingit, quando quis mediis inutilibus contendit acquirere bona temporalia, ut sanitatem, scientiam &c. aut quando aliquibus verbis intendit alligare dæmonem illumque includere in annulo, in vase; aut quando quis manu chirographum animalibus noxiis, vel cum ipsis litteris movet, ut illa expellat, &c. *tom. 2. circa primum Decalogi præceptum, disp. 3. quest. 5. punct. 4. num. 1. & seq.*

2. Vana observatio alia dicitur ars notoria, qua quis credit se consecuturum scientiam absque labore, per quædam jejunia, orationes, inspectiones figurarum, &c. hæc est peccatum mortale; alia observatio sanitatum, qua adhibentur aliqua inania & inutilia, ut verba, signa, &c. ad sanandos morbos hominum, qua ex consideratione alicujus eventus coniectitur quid futurum sit, ut si quis ex eo quod aliquid casu evenit, aliquid sibi prosperi vel adversi promittat, indeque actiones suas moderetur, observans loca, verba, audita, tempora, occursus hominum, aut animalium, &c. & hæc observatio est etiam peccatum ex genere suo. *Ibid. n. 4. & seq. item n. 21. & 23.*

3. Petes, an sit licitum uti ea scientia quæ semel acquisita fuit ope dæmonis? Resp. affirmativè, modò conservatio illius non pendeat à dæmone. *Ibid. num. 6.*

4. Superstitiosus est effectus ad quem aliqua vana circumstantia adhibetur ut necessaria, & quando is superat activitatem causæ naturalis applicatæ, ut constare potest exemplo curandi infirmos vulneratos in loco distante; deinde quando effectus fit sine motu locali, ut si quis faciat mensam, aut flumen statim apparere; item quando effectus statim evanescit, & non permanet. *Ibid. n. 8. & 9.*

5. Superstitionem committit adhibens imagines, vel characteres sacris verbis inscriptos, aut signo crucis ut effugiat certa cum fiducia inimicorum manus, vel morbum evitet, &c. nam adhibentur ad hos effectus, ad quos vim non habent. Caveri tamen potest supersticio in hujusmodi scripturis adhibendis, & ad collum ponendis, si nihil falsi vel contra Ecclesiam contineant, si in his nihil reperiatur quo dæmon invocetur, si non inscribantur nomina ignota, vel alii characteres præter signum crucis, si non ponatur spes in modo vel tempore scribendi, si in ipsis non adnotentur verba indicantia

talis morbi, vel mali, vel periculi evitacionem. *Ibid. num.*

10 & 11.
6. Consuetudines colligendi herbas in tali die festo, hauriendi aquam, venam aperiendi animalibus, rescindendi ungues, & similes, sunt tamquam superstitione damnanda, nisi id faciant homines ut se magis excitent ad Deum precandum propter diem Sancto dedicatum, quamquam adhuc sit improbanda hæc consuetudo, cum excedat modum Ecclesie consuetum honorandi Deum vel Sanctos. Committitur quoque supersticio, dum in publicis supplicationibus imago aliquis Sancti projicitur in flumen, ut pluat, aut dum existimatur tot orationes prodesse, & non pauciores: non videtur tamen supersticiosa ars inveniendi aquam latentem adhibita virga talis vel talis generis, id enim fieri potest naturæ viribus *Ibid. num. 12. & seq.*

7. Non est supersticiosum, si dum colliguntur aliqua herba, aut curantur morbi, recitantur aliqua orationes, modo hæc nihil vani contineant: neque damnandus est tamquam supersticiosus usus triginta Missarum S. Gregorii, qui triginta diebus curavit orari pro defunctis, modo aliqua circumstantia vanæ non miscantur. *Ibid. num. 15. & 16.*

8. Damnandus est modus curandi vitæ, gladio, &c. infirmos vulneratos existentes in loco tam distante, ut ex principis philosophiæ, aut activitate causarum, concludatur illum effectum non posse naturaliter à causa tam distante provenire; quia agentia naturalia agunt per contactum formalem, & habent determinatam spheram suæ activitatis. *Ibid. n. 17 & 18.*

Odium.

Vide v. *Charitas.*

ADDITIO.

Officium.

Officium Reip. si viliori detur, non digniori, quidam putant esse mortale, alii sufficere, si detur idoneo. Vid. Val. 10. 3 d. 59. 7 p. 2. de accept. pens. in off. secul. Bannes q. 63. art. 2. prop. fm. ait peccare contra iustitiam distributivam dignioribus

non

non distribuentes. Idem Salon 2.2 q.63.art.2. cont. 9. *si cum administratione conjuncta Idoneo*) Cajet. *vers. lectio.*

Officia Reip. vendere, illicitum quidam negant, quidam juncunt, certè non expedit. *Illicitum*) Adrian in 4. Negant) Fum. v. officium, D. Thom. Sot. & alii citati à Bann. l.c. vid. Mol. d. 1. Salon. q. 63 art. 2. contr. 8. qui putat licere vendere officia. *Adrian l.c.*

Potest princeps compellere subditum ad suscipiendum officium publicum. Vid. Thom. ep. 4. & 21. D. Thom. ad D. ciff. Brab. Fum. v. officium 1.

Officium divinum, seu horæ Canonica.

Vide v. *Clericus, Distributiones, Orare, Parochus.*

1. Divinum officium materialiter sumptum, seu horæ Canonicae per se sumptæ, nihil aliud sunt quam quædam laudes & preces ab Ecclesia institutæ ad orandum & ore laudandum Deum singulis diebus certis ac definitis horis. *tom. 1. de re, qua ad privatam Divini Officii recitationem ab Ecclesia præscriptam pertinent, disp. 1 q. 1 punct. 1 n. 1.*

2. Horæ Canonicae formaliter consideratæ, ut sunt actus orationis, nihil aliud esse videntur quam actus quidam religionis, vel obedientiæ, aut etiam justitiæ, quo non solum Deus laudatur, verum etiam explicatur desiderium Ecclesiæ & à Deo vel à Sanctis petuntur res decentes, juxta ejusdem Ecclesiæ præscriptum. *Ibid n. 6.*

3. Horæ Canonicae non sunt de jure divino, sed Ecclesiastico, quia neque ex Scriptura, neque ex Ecclesiæ traditione, neque ex sanctorum Patrum testimonio colligitur eas jure divino institutas fuisse; quando autem institutæ fuerint, constat quoad substantiam divinum officium originem à temporibus ipsis Apostolorum traxisse. Actor. 3. *Petrus & Joannes ascendebant in templum ad horam orationis nonam*, quamquam si consideretur quoad formam & numerum horarum, non constat quando nam fuerint institutæ. Certum tamen est illas ab initio aliquam formam habuisse, & postea in hunc qui modo existit modum redactas fuisse, ut patet ex Bulla Pii V. *Ibid. punct. 2. num. 1. & seq.*

4. Summus Pontifex (non verò Cardinales, aut Episcopi) potest cum beneficiario, vel clerico sacris initiato dispensare

officium obligationem divini officii recitandi, etiamsi aliud onus non injungat, nam Papa potestatem habet dispensandi in jure Ecclesiastico. *o. Ib. n. 5.*

5. Horas Canonice sunt septem, institutas ab Ecclesia *cap. 1. de celebrat. Missar.* videlicet Matutinum, Prima, Tertia, Sexta, Nona, Vespera, Completorium; quamquam multi Doctores velint esse octo, distinguentes Matutinum a Laudibus, eo quod possint diverso tempore persolvi (quod tamen fieri non potest absque peccato veniali, nisi adsit aliqua causa) sed unitas vel distinctio Canonice precum non est desumenda à tempore quo ipsa recitantur, ut patet ex nocturnis antiquitus diversis temporibus recitari solitis, quae tamen diversas horas non constituebant.

Septem tantum esse Horas Canonice ad exprimenda septem praecipua passionis Christi mysteria, innuunt etiam hi quinque versus, qui passim recitantur in hoc modum:

*Hac sunt septenis propter quae psallimus horis,
Matutina ligat Christum, qui crimina purgat,
Prima replet spuris, causam dat Tertia mortis,
Sexta cruci nectit, latus ejus Nona bipertit.
Vespera deponit, tumulo Completa reponit.*

Ibid. punct. 3. nu. 1. & seq.

Qui teneantur ad divinum officium.

6. Omnes religiosi choro deputati ex consuetudine, vel ex peculiaribus decretis tenentur post professionem ad persolvendum divinum officium, etiamsi non sint sacris initiati. *Ibid. quest. 2. punct. 2. num. 1.*

7. Religiosus qui in priori religione tenebatur recitare divinum officium, non tenetur ad illud recitandum, si transeat ad aliam religionem, in qua consuetudo recitandi officium introducta non sit. Item religiosus qui compellitur ad trimes, vel per sententiam ejicitur à monasterio, non tenetur ad horas Canonice recitandas, modo religiosus nondum promotus fuerit ad sacros ordines, quia tunc tenebitur titulo sacerdotis ordinis. Praeterea monachus habens facultatem & dispensationem vivendi in perpetuum extra monasterium, non tenetur ad recitandum divinum officium. *Ibid. n. 2. & seq.*

8. Moniales professae choro deputatae, tenentur ad divinum

officium persolvendum juxta consuetudines & regulas ipsorum. *Ibid.* n. 5.

9 Monachus fugitivus, aut ejectus à monasterio ad tempus vel in perpetuum, non tenetur ad divinum officium, neque idcirco dicendus est reportare commodum ex suo delicto, nisi per accidens, quatenus constituitur in statu, in quo non est consuetudo persolvendi divinum officium. In praxi tamen oppositam sententiam consulerem contra fugitivum. *Ibid.* n. 4.

10. Religiosi qui professionem emisserunt in ea religione, quæ non est addicta choro, non tenentur ex vi solius professionis ad pensum divini officii; tales sunt Patres Societatis JESU. *Ibid.* n. 7.

11. Superior potest cum religiosis circa obligationem recitandi officium ex consuetudine religionis ex justa causa, ut et causa studiorum, aut negotiorum, dispensare. *Ibid.* num. 9.

12. Clerici majoribus ordinibus initiati jure Ecclesiastico tenentur ad recitandas Horas Canonicas, etiam post degradationem, vel postquam inciderunt in aliquam censuram excommunicationis, vel suspensionis, aut missi sunt ad trinitatem, vel ab hostibus capti, nisi ob impotentiam, vel aliam justam causam excusentur. Tenentur etiam clerici Psalmos quos Episcopus in ordinatione injungit, recitare. Nec refert, quod in statu peccati mortalis existant; nam adhuc tenentur officium divinum recitare, si ordinati vel beneficiarii sint. *Ibid.* punct. 1. 2 3 4 & 6.

13. Clericus qui de consensu Summi Pontificis duxit uxorem, tenetur ad pensum horarum Canonicarum, nisi forte hoc fuerit à Papa dispensatus. *Ibid.* n. 5.

14 Recitans divinum officium ob malum finem, ex. gr. ut aliquem in re gravi decipiat, satisfacit præcepto, modo recitet cum debita attentione. *Ibid.* num. 6.

15 Habentes beneficium Ecclesiasticum, etiam si non sint sacris initiati, tenentur, regulariter loquendo, ex institutione Ecclesiæ ad recitandas horas Canonicas, sive beneficium sit simplex, sive curatum, sive sit aliqua præbenda tituli clericalis, imò etiam si manuale sit, quamquam ad istius titulum ordinari non potest. Ratio est, quia jure beneficium dicitur dari propter officium. *Ibid.* punct. 4. num. 1.

16 Habens beneficium integre in commendam, tenetur ad divinum officium, unde Equites Hierosolymitani, & alii gaudentes commendis Ecclesiasticis tenentur ad pensum officii divini

divini, quia dicuntur habere beneficia. *Ibid. num. 2. & 3.*

17. Qui per metum gravem sibi à parente incussum accepit beneficium, tenetur ad horas Canonicas, etiamsi non habeat animum perseverandi in statu Ecclesiastico. *Ibid. nu. 4.*

18. Dantur aliqua beneficia, v. g. quæ jam simplices præposituræ, vel personatus, &c. quæ ex sua institutione non obligant ad horas Canonicas; clericus tamen habens Capellaniam, tenetur ratione illius divinum officium recitare, modo Capellania sit collativa, seu Ecclesiastica, id est, auctoritate Episcopi erecta etiam ex bonis laicorum. *Ibid. num. 5, 6. & 7.*

19. Pensionarius percipiens pensionem ut clericus, tenetur B. Virginis officium persolvere; percipiens verò pensionem titulo seculari, ut causa belli, vel ob tintinnabula pullanda, vel propter aperiendas fores Ecclesiæ, &c. non tenetur ad recitandum magnum vel parvum officium. Pensionarius tamen qui ut clericus percipit pensionem, non ita tenetur ad recitandum officium Beatissimæ Virginis Mariæ, quin oneri suo satisfaciatur recitando horas Canonicas, quod officium magnum vulgo nuncupatur; clericus enim sacris initiatus, simulque pensionem habens, unica magni officii recitatione oneri suo satisfaciatur. *Ibid. num. 8 & 9.*

20. Qui cessit pensioni solum in partem, non remanet immunitus & exemptus ab obligatione divini officii; secus si in totum cessit, quamvis cesserit anticipatis solutionibus. *Ibid. n. 11.*

21. Coadjutor beneficiarii non tenetur ratione coadjutorie præcise persolvere divinum officium; tenebitur tamen ratione sacrorum ordinum, vel alterius beneficii, si quod habet. Similiter Capellanus seu Sacerdos, qui conceditur alicui Parochiæ, ut suppleat vices Parochi in Sacramentorum collatione, & in externa Ecclesiæ administratione, non tenetur ex vi coadjutorie præcise ad horas Canonicas recitandas: sicut nec is, qui privilegium Canonicus obtinuit cum futura successione, aut qui fructus aliquos percipit per modum stipendii, modo non sit pensio proprie accepta. *Ibid. n. 13. & seq.*

22. Beneficiarius tenetur divinum officium recitare, etiamsi beneficium sit adeò tenue, ut non sufficiat ad sustentationem: quamquam non desint multi graves DD. aliter sentientes, & asserentes non teneri, saltem quotidie, recitare divinum officium. Hinc collige à fortiori, habentes plura tenuia beneficia, ex quibus omnibus colliguntur fructus competentes, teneri ad pensum Canonicarum precum. Neque beneficiarius, seu

Capellanus eximitur ab onere divini officii recitandi, dum majorem fructuum & reddituum partem tradit Sacerdoti substituto ad peragenda & persolvenda beneficii onera. *Ibid. num. 17. 18. & 19.*

23. Tenetur ad divinum officium recitandum, qui post collationem ineptus reperitur ad munus beneficii exercendum etiam si compellatur coadjutorem assumere, illique omnes aut fere omnes beneficii fructus pro munere obeundo tradere. Item, impendens omnes beneficii fructus loco pensionis illi, qui sibi beneficium renuntiavit, tenetur quoque ad divinum officium, quando quidem ipse retineat titulum, possessionem & administrationem beneficii, & per ipsum statim fructus capiat. Idem dicendum de Canonico, etiam si primo anno fructus beneficii non recipiat, & fructus cedant, vel Canonici antiquioribus, vel hæredibus Canonici defuncti. *Ibid. num. 20. 21. & 22.*

24. Beneficiarius juxta probabiliorem sententiam, tenetur ad recitandum divinum officium, quoties fructus beneficii in alios pios usus ex consuetudine, vel Ecclesie statuto impenduntur. Idem dicendum de beneficiario, qui capta possessione, fructus pro aliquo tempore non percipit, spem tamen habet alias percipiendi. Idem valet de eo, qui ob delictum, aut alia justa de causa privatur fructibus; non autem, si fructibus privetur ex bello, aliave actione injusta; secus si jam fructus accepit, & postea injuste subtrahuntur. *Ibid. n. 23. & seq.*

25. Litigiosi circa idem beneficium, non tenentur ad divinum officium, modo bona fide litigent, nec alius pacifice possidere incepit. *Ibid. num. 26.*

26. Justè possidens plura beneficia, non tenetur pluries in die officium recitare; quamquam qui plura inique possidet, teneatur ex jure naturæ plura officia recitare. *Ibid. n. 27. & 28.*

27. Beneficiarius ad divinum officium recitandum obligatur solum post captam beneficii pacificam possessionem, quia ex eo tempore acquirit titulum beneficii. Et qui per litem impeditur ne possessionem capiat, non tenetur ad officii recitationem. Similiter, qui pensionis titulum obtinuit, sed pensionem non percipit, nec illius percipiendæ spem habet, non tenetur officium recitare. Idem dicendum antequam pensionarius litteras, vel instrumentum pensionis expediri curaverit. *Ibid. punct. s. num. 1. 2. 4. 6. & 7.*

28. Coadjutor cum futura successione, non tenetur ad divinum officium, vivente coadjutore. *Ib. n. 5.*

29. Beneficiarius non tenetur ad restitutionem fructuum, dum officium prætermisit, nisi elapsi sint sex menses à capta possessione. *Ibid. num. 8.*

30. Qui beneficium vel ordinem Subdiaconatus suscepit, vel professionem in religione emisit, non tenetur integrum officium eo die recitare, sed pro rata temporis, id est, horas respondentes horæ in qua beneficii possessionem accipit, vel ordinem Subdiaconatus, pro eo, qui absque beneficii titulo ordinatur. Et qui divinum officium recitavit antequam beneficii possessionem, vel collationem, vel sacrum ordinem reciperet, tenetur iterum accepta possessione, vel collatione, vel ordine recitare pro rata temporis, & horæ qua possessionem, collationem, vel Subdiaconatum obtinuit. *Ibid. num. 10. & 11.*

Qua forma recitanda hora Canonica, seu officium divinum.

31. Officium recitandum est juxta ritum Breviarii Romani reformati à Pio V. Excipiuntur habentes privilegium, vel consuetudinem aliter recitandi à ducentis annis ante Pii V. constitutionem, quamquam hi possunt Breviarium Rom. recipere, & eo recepto ad prius Breviarium redire nequeunt: particulares tamen homines non possunt, regulariter loquendo, eo uti non solum in publica, verum etiam in privata recitatione, antequam Breviarium Rom. communiter recipiatur. *Ibid. quest. 3. punct. 1. n. 1. & 2.*

32. Habens privilegium utendi Breviario non Romano, regulariter loquendo, uti non potest Romano, juxta probabiliorē sententiam. *Ibid. n. 3.*

33. Ordinatus ad titulum patrimonii, non potest quodlibet Breviarium adhibere, quia debet se suæ Ecclesiæ conformare. quamquam multi non improbabiler oppositum sentiant; & non sit improbable aliquem posse, relicta consuetudine propriæ Ecclesiæ, Romanum Breviarium adhibere, modò non extet decretum in contrarium; quale extat Mediolani, videlicet ut clerici Mediolanenses divinum officium juxta ritum Ambrosianum recitent: quamvis possit clericus Mediolanensis dum Romæ existit Breviario Romano uti, juxta commune & ritum axiomatis: *Si fueris Romæ, Romano uti vitò more, &c. Ibid. num. 4. & seqq.*

34. Extraneus, qui ad alienam diocesim accedit animo ibi

manendi majori anni parte, tenetur adhibere Breviarium juxta ritum loci ad quem se transfert, secus si ad eum locum accedit intentione ibi brevi commorandi: nec refert, sive iuste vel iniuste in eo loco existat. *Ibid. num. 8.* Hinc

35. Qui duo beneficia possidet in duabus Ecclesiis, quæ diversis utantur Breviariis, uti debet Breviario illius Ecclesie in qua residet. Item, qui beneficium habet, sed in alia diocesi commoratur, tenetur officium recitare juxta ritum loci ubi commoratur. Et scholares, possunt officium recitare, juxta ritum loci, ad quem se studiorum causa transferunt. *Ib. n. 9. 10. & 11.*

36. Qui utuntur Breviario Romano Pii V. non tenentur extra chorum ad recitandum officium defunctorum vel Beatissimæ Virginis, aut Psalmos pœnitentiales, excepto defunctorum die, ut expresse decernitur in Bullis Pii V. & Clem. VIII. quæ in principio Breviarii Romani continentur. Excipiuntur Ecclesias, in quibus ex consuetudine recitatur officium Beatissimæ Virginis. *Ibid. n. 12.*

37. Sacerdotes & beneficiarii, qui tempore Litaniarum & Rogationum non interfunt processionibus quæ publicè fiunt, tenentur privatim Litanias in Breviario vel Calendario descriptas & designatas sub mortali recitare, alioquin tenentur ad restitutionem pro rata divini officii. Qui processionibus præfatis Litaniarum & Rogationum tempore interfunt, sed Litanias vel preces omittunt, vel ad illarum partem non attendunt, satisfaciunt recitando preces & Litanias quas absentes recitant. *Ibid. num. 13. & 14.*

38. Recitans officium lingua Hebraica, vulgari, aut alia, non peccat graviter, præcis aliis circumstantiis, consequenter præcepto satisfacit quoad ritum substantialem, nec tenetur ad restitutionem fructuum, quia quoad significationem & substantiam est idem officium. Similiter satisfacit voto, qui orationes promissas vulgari & materna lingua persolvit, præsertim si hoc faciat majoris devotionis causa. *Ib. num. 15. & 16.*

39. Qui sponte & cum advertentia permutat horas Canonicas recitando de Sancto, dum sunt recitandæ de feria, vel de uno Sancto, dum sunt recitandæ de alio, vel de Dominica, peccat mortaliter, consequenter præcepto non satisfacit. Et qui sponte vel advertenter recitavit officium brevius unius diei, loco officii alterius diei multo longioris, debet supplere omisissæ, modo advertat ad mutationem, seu errorem, antequam dies elapsus sit. *Ibid. num. 17. & 18.*

40. Episcopus non potest dispensare cum aliquo, ut relicto proprio Breviario recitet officium juxta formam alterius Breviarii, vel ut recitet officium alio die præscriptum; quia non potest dispensare in lege Superioris, videlicet Summi Pontificis. *ib. n. 19.*

41. Episcopus non solum curare potest, ut Breviarium Romanum recipiatur, verum etiam illud recipere potest cum consensu universi Capituli. *ibid. n. 20.*

42. Non licet quicquam addere Breviario, tamquam partem divini officii; secus si aliquid addatur, tamquam aliquid extrinsecum, seu concomitanter ad majorem solemnitatem. *ibid. num. 21.*

43. Dum recitatur officium de Sancto, de quo nulla in Breviario mentio habetur, recitandum est juxta rubricas Breviarii Romani, ita ut in Ecclesia cujus est patronus, recitetur officium duplex cum octava, vel sine octava, de consensu tamen Episcopi. *ib. num. 22.*

Requisita ad officium studiosè & devotè persolvendum.

44. Ut officium studiosè recitetur, requiritur, ut verba non omittantur, vel mutilentur, sed omnia proferantur, nec syllabæ abscendantur, sed recitentur sine syncopa; propterea omit- tens verba divini officii in notabili quantitate, peccat mortali- ter. Item recitans cum sociis ita festinans, ut nondum ex- pletis versiculis à sociis, versiculos sequentes recitare incipiat, suæ obligationi non satisfacit. Abscessio syllabarum in reci- tando officium, non mortale, sed veniale peccatum continet. *ibid. punct. 2 § 1. n. 1. & seq.*

45. Recitans cum socio, satisfacit præcepto, qui recitantes sibi commune faciunt quod alternatim recitant: & hoc valet, etiam si is, cum quo recitat, non teneatur officium recitare, aut recitet sine attentione. Idem valet non solum in oratione debita ex præcepto, verum etiam in oratione facta ex devo- tione. *ib. n. 5. & seqq.*

46. Ille oneri chori satisfacit, qui suos versus alta voce canit, & alios qui ab alia parte canuntur, submissa voce recitat. Item satisfacit præcepto, qui suos versus alta voce recitat, & aliquem ab alia parte canentem audit, licet omnes audire ne- queat. *ibid. n. 8 & 9.*

47. Dum plures duobus officium simul recitant, alterna-

tim recitandum est facto inter recitantes solum duplici choro
sive plures sint ex una parte, sive pauciores.

Satisfacit præcepto qui non recitat, sed attente audit.
Sponsoriam, lectiones, &c. Item satisfaciunt clerici audientes
versiculos, qui per organum canuntur, servata tamen Ecclesiæ
consuetudine. *Ib. n. 10. & seq.*

48. Deferentes ex officio, vel libros, vel candelabra, &c. sa-
tisfaciunt quidem assistentiæ & obligationi chori, con-
sequenter possunt distributiones accipere, non verò satisfaciunt
simpliciter obligationi divini officii, nisi illud postea priva-
tim recitent, vel saltem nisi attendant ad ea quæ interim reci-
tantur. *Ibid. nu. 13.*

49. Canonicus qui domi privatim recitat officium, ut in
choro suam præstet operam in servitiis Ecclesiæ & chori, per-
cipere potest distributiones, modo ita ferat consuetudo, vel
privilegium. *Ibid. num. 14.*

50. Qui choro interest, auditque tantummodo socios ca-
nentes, non satisfacit obligationi. Item qui socios canentes
suam partem audit, sed ipse suos versus submissa voce recitat,
satisfacit obligationi divini officii, non autem debito chori
servitio. Recitans submissa voce aliis canentibus, distribu-
tiones percipere non potest. Hoc tamen intelligendum est de il-
lis qui per se ipsos canere, non autem de illis qui officium per
mansionarios canere possunt. Tenentur præfati Canonici at-
tendere, & in defectum mansionariorum publicè recitare. *Ibid.*
num. 15. & seq.

51. Qui recitat suam partem, sed alteram quam alter chorus
profert, percipere non potest, quamvis attendat, non satisfacit
oneri divini officii recitandi, licet à debito chori excusetur, &
recitato privatim officio distributiones percipere possit. Item
recitans officium cum aliis, tenetur illos audire, nec potest re-
citationem prævenire, ut postea liberè evagari possit. *Ib. num.*
20. & 21.

52. In recitatione divini officii mos & consuetudo servan-
da est: hæc enim est Ecclesiasticæ obligationis interpret, & le-
gem inducere potest.

Recitans cum aliis non debet esse sollicitus in ea parte tunc
temporis repetenda, quæ ab aliis prætermittitur, quia materia
levis est, & ob sollicitudinem illius repetendæ facillè fieri po-
test, ut novus error committatur.

Recitans divinum officium privatim, non tenetur sei-
psum audire, contra nonnullos contrarium sentientes: qui

verò cum alio recitat, ita recitare tenetur, ut ab aliis audiat
ibid. num. 12. & seq.

53 Ut officium studiosè recitetur, non solum persolvendum est sine deminutione verborum & concisione litterarum & syllabarum, verum etiam sine interruptione, quæ in partibus unius & ejusdem horæ contingit; ut si quis inchoato Martino usque ad Lectiones vocetur ab amico ad ludum, ad negotia, &c.

Hæc interruptio divini officii non caret culpa veniali, si absque justa causa contingat; est enim contra unitatem moralem uniuscujusque horæ, habetque adjunctam quamdam indecentiam. *ibid. num. 26. & 30.*

54 Interrumpens officium animo repetendi jam recitata, satisfacit præcepto, etiamsi postea eadem non repetat, sed reliqua solum absolvat: sicut & Missam audiens in die festo animo non satisfaciendi præcepto Ecclesiæ adhuc satisfacit, quia Ecclesia præcipit simpliciter Missam audiri. *ibid. num. 31. & 32.*

55. Vovens se iterum officium recitaturum dum illud recitaret, non tenetur ad restitutionem fructuum, si officium postea non recitet, quia non ex præcepto Ecclesiæ, sed ex voto tenebatur iterum recitare. *ibid. n. 33.*

56. Ut officium devotè recitetur, non solum requiritur intentio illius recitandi saltem implicita & virtualis, sed requiritur adhuc attentio, sive illa sit ad verba, sive ad sensum verborum, sive ad Deum, vel ad Christi passionem, vel ad aliam rem piam cum intentione laudandi Deum, vel ad rem quam petimus, vel ad Sanctos ad quos orationem dirigimus, & hæc conditio necessaria est ut præceptum impleatur. Idem dicendum est de aliis orationibus ad quas recitandas tenemur ex voto, vel ex pœnitentia à Confessario injuncta, vel alia ratione: quamobrem recitans coronam ex devotione, tenetur attendere; secus si eam recitet recreationis vel memoriæ causa. Item recitans absque attentione orationes ex præcepto vel aliter debitas, v.g. confabulando, vel dormiendo, graviter peccat posita gravitate materiæ, vel nisi habeat intentionem formalem, aut virtuales repetendi *ibid. § 2. num. 3. & seq.*

57. Recitans horas Canonicas sine attentione, non percipit distributiones; & qui differt recitationem horarum Canonicarum, v.g. Completorii usque ad tempus quo som-

no præoccupabitur, graviter peccat. *ibid. num. 10. & seq.*
 58. Satisfacit præcepto, qui dum horas Canonicas recitat, detinetur in aliqua re externa non impossibili cum intentione. (Idem valet in eo qui inadvertenter detinetur in aliqua actione impossibili cum attentione,) propterea possumus eodem tempore satisfacere præcepto Missæ, & horarum Canonicarum. *ibid. num. 12. & seq.*

59. Ad recitandum officium sufficit attentio tacita & implicita; virtualis, non vero habitualis: actualis autem non est necessaria. Attentio includitur in intentione orandi, unde intendens in genere officium modo consueto recitare, sufficientem habet attentionem, sicut & intendens Deum laudare, vel muneri suo satisfacere sufficientem habet intentionem, isque præcepto satisfacit qui recitat officium cum proposito faciendi opus consuetum. Denique accedens ad Ecclesiam de more, ibique recitans officium, sufficientem habere videtur intentionem ad recitandum officium, & attendendi ad illud, quamvis postea recitet involuntariè. *ibid. num. 15. 17. 19. & seq.*

Quò tempore recitanda sint hora Canonica.

60. Tempus recitandi divinum officium (quod singulis diebus recitandum est jure Ecclesiastico,) incipit à media nocte antecedentis diei, & perseverat usque ad mediam noctem sequentis inclusivè. Propterea ille non satisfacit præcepto qui pridie recitat officium pro sequenti die, excepta tamen recitatione Matutini officii, quæ permittitur post Vesperas antecedentis diei: & qui intra hujus temporis intervallum, nimirum à media nocte, &c. privatim recitat officium, satisfacit præcepto, quamvis peccet venialiter invertendo notabiliter tempus horarum absque justa causa; justa autem causa videtur esse major devotio, vel periculum probabile superventuræ occupationis. Adverte tamen, eum qui divinum officium intra hoc tempus recitavit differendo aut recitando ante horam præscriptam, non teneri repetere, ut si Vesperas, v.g. recitavit mane. *ibid. punct. 3. n. 1. & seq.*

61. Recitantes officium in choro extra horas præscriptas, præciso scandalo, aliave circumstantia, satisfaciunt præcepto quoad substantiam, licet non satisfaciant obligationi quoad circumstantiam horæ, quæ pluris faciendæ est in oratione.

honorifica quam in privata, nisi habenda esset concio aut
processio, *ibid. num. 7.*

62. Ut peccatum veniale vitetur, saltem in privata reci-
tatione, recitandum videtur officium divinum hoc modo:
videlicet Matutinum post occasum Solis diei præcedentis,
vel post Vesperas ejusdem diei, usque ad ortum Solis sequen-
tis, Prima ante Solis ortum, vel paulò post. Tertia aliquan-
tum post ortum. Sexta paulò post. Nona prope prandium.
Vesperæ & Completorium post prandium. Vel hoc modo:
Prima cum Tertia, Sexta, & Nona, simul duabus vel tribus
horis post Solis ortum, &c. est enim moderata postpositio;
vel anticipatio temporis. *ibid. n. 8. & seq.*

63. Possunt excusari ab omni peccato, qui in Vesperis
recitant Matutinum subsequenter diei, etiam si Laudes dif-
ferantur usque in sequentem diem: inò & nocturna pos-
sunt separatim recitari iuxta concernente causa. Idem valet
in Matutino juxta ritum Ambrosianum. Cavendum tamen
est ne Matutinum sequentis diei dicatur ante Matutinum
presentis diei absque causa. *ibid. n. 11. & 12.*

64. Finito Matutino privatim recitato seorsim à Lau-
dibus, laudabile est dicere, *Benedicamus Domino*, & ea quæ
in fine horarum recitari solent, nullum tamen extat ea de re
præceptum. *ibid. num. 14.*

65. Matutinum pro ratione temporum, seu longitudinis
& brevitatis diei aliquando recitari potest hora vigesima,
vigesima prima, & aliquando vigesima secunda, id est, tri-
bus horis post meridiem, aut duabus aut tribus horis ante
Solis occasum. *ibid. num. 17.*

Ordo servandus in recitatione horarum Canoniarum.

66. Qui ordinem horarum non servat recitando, ex. gr.
Primam ante Matutinum, aut Vesperas ante alias horas, pec-
cat quidem venialiter, dum hoc facit advertenter & sine
justa causa, quia non observat consuetudinem & modum
præcepti, non tamen peccat mortaliter, nec tenetur repe-
tere; inò nec venialiter dum hoc facit ex justa causa, ut dum
invicatur ab amico vel à Superiore ad recitandum Primam,
cum ipse nondum recitavit Matutinum; nam potest tunc
cum eo Primam recitare, & postea Matutinum. Item reci-
tans Tertiam, si recorderetur se nondum recitasse Primam,
potest

potest Tertiam prosequi cum intentione recitandi poli-
Matutinum, vel Primam. *ibid. punct. 4. num. 2. & seq.*

67. Peccatum mortale non committitur, secluso con-
temptu & scandalo, non solum dum pervertitur ordo horarum
Canonicarum inter se, verum etiam dum pervertitur ordo
ejusdem horæ, dicendo Psalmum ante Hymnum, aut unum
Psalmum ante alium; imò si fiat ex justa causa, excusatur
ab omni peccato. *ibid. num. 5.*

Qui ex oblivione dixit officium de Sancto quod dice-
dum erat de feria, satisfacit repetendo ommissa, quamvis non
repetat illa, in quibus utrumque officium convenit. Item
qui aliquem Psalmum, vel aliquam horam ex oblivione om-
isit, non tenetur recitare totum officium, ut Psalmum vel
horam suo loco dicat, sed satisfacit supplendo ommissum.
Item qui inter recitandum advertit se aliquid omisisse, po-
test prosequi usque ad finem, & postea ommissum recitare,
ibid. num. 6. & seq.

68. Qui in choro aliquid omisit culpabiliter vel inculp-
biliter, non debet ommissum repetere durante officio in cho-
ro: sed potius debet illud reservare, post expletum officium,
aut si pars illa parva sit, non debet de ea curare. *ibid. num. 9.*

69. Qui recitans divinum officium non amplius mem-
nit an Psalmum antecedentem recitaverit; tenetur Psalmum
repetere, nisi dubium practicè deponat. *ibid. n. 10.*

70. Celebrans Missam nondum recitato Matutino, mor-
taliter non peccat; imò neque venialiter justa concurrente
causa; quia quod justa de causa fit, rationabiliter & pro-
denter fieri dicitur. *ibid. n. 11.*

*Quo loco recitanda sint hora Canonica, & quo
corporis habitu & situ.*

71. Canonici ceterique choro deputati divinum officium
in Ecclesia juxta institutionem beneficiorum & consuetu-
dinem persolvere debent, nisi aliud cogat necessitas, consue-
tudo vel fundatoris institutio: qui vero ad chorum, seu ad
officium in Ecclesia persolvendum deputati non sunt, divi-
num officium ubique recitare possunt, modo non recitent
in loco indecenti, aut ubi impediatur attentio, v. g. frequenti
hominum conventu, clamore, tumultu & strepitu protano.
ibid. punct. 5. num. 1. 5. & 6.

72. Consuetudine immemorabili induci potest, ut Canonici qui habent tenues redditus, non teneantur singulis diebus choro interesse. *ibid. num. 14.*

73. In privata oratione non committitur peccatum, per se loquendo, dum recitans officium sedet, dum standum, vel genuflectendum est; in publica tamen oratione facilius inveniri potest culpa stando vel sedendo dum genuflectendum est. *ibid. punct. 6. nu. 1 & 2.*

74. Canonici cogi possunt ad recitandum officium in proprio choro, & cum decenti habitu sub pœna amissionis distributionum. *ibid. n. 3.*

Fructus & effectus recitationis officii.

75. Ut officium nomine Ecclesiæ recitetur, opus est, ut verba proferantur cum intentione & attentione, atque ut recitans non sit evitandus; ut autem officium nomine proprio celebratum prosit ipsi recitanti quoad satisfactionem & meritum, vel etiam quoad satisfactionem aliis, opus est ut in statu gratiæ recitetur, cum oratio facta in peccato prosit tantummodo si spectetur quatenus nomine Ecclesiæ offertur, Ecclesia supplente tunc defectum recitantis; & licet oratio peccatoris non sit meritoria de condigno, neque satisfactoria, tamen est impetratoria, quia Deus peccatores aliquando exaudit, & plurima bona confert, ut patet in Publicano. *ibid. quest. 4. punct. 1. num. 2. & seq.*

76. Recitatio divini officii quoad fructum infinita est extensive, prodestque omnibus fidelibus, si fiat ab eo qui ex Ecclesiæ præcepto vel consuetudine divinum officium recitare debet; quod si divinum officium ex mera recitantis voluntate recitetur tamquam à persona privata, prodesse solum videtur ipsi recitanti, & iis quibus ipse officii fructum applicare intendit, instar aliarum precum quæ ex privata devotione funduntur. Dicendum ergo officium prodesse omnibus, si recitans pro omnibus orare intendat, modo illi pro quibus orat, nondum sint in termino, ut sunt beati, sed illum assequi possint, ut sunt fideles viatores, quod facere non possunt damnati & reprobis. *ibid. punct. 2. num. 2. & seq.*

77. Recitatio divini officii non prodest ex opere operato, sed operantis, quia non prodest ultra meritum Ecclesiæ cuius nomine offertur. *ibid. num. 11.*

Præ-

Prætermittens horas Canonicas quam graviter delinquat, & ad quid teneatur.

78. Qui ad horas Canonicas recitandas tenetur, mortaliter peccat eas non recitando, aut omittendo partem aliquam notabilem, v.g. horam parvam, non verò tertiam partem, vel medietatem horæ parvæ, *ibid. quæst. 5. punct. 1. num. 1.*

79. Qui ratione ordinis sacri & beneficii divinum officium recitare tenetur, plura specie peccata committit: contra obligationem ordinibus adnexam, alterum contra obligationem ex beneficio consurgentem: imò quilibet clericus adstrictus onere divini officii committit etiam peccatum contra specialem obedientiam: ita ut pœnitens qui divinum officium prætermittit, teneatur in confessione titulos suæ obligationis aperire, an videlicet teneretur officium ratione beneficii & ordinis recitare *ibid. num. 4. & 5.*

80. Beneficiarius aut initiatus ordine sacro prætermittens aliquo die horas Canonicas, non tot numero peccata committit, quot sunt horæ omiſſæ, præcis actibus voluntatis moraliter interruptis. Dico, præcis actibus voluntatis, &c. nam omittens divinum officium tot peccata committit, quot sunt actus moraliter interrupti. Ideò qui mane statuit non recitare divinum officium, & postea sæpius in die repetit voluntatem non recitandi, toties peccat, quot sunt actus peccaminosi voluntatis moraliter interrupti. Quod si quis uno die divinum officium omittat absque repetitione & multiplicatione similium actuum voluntatis, & absque oppositione ad varias virtutes, ex quibus ipse tenetur recitare horas, committet unum tantummodo peccatum externum omissionis consummatum: unde omittens divinum officium, vel ipsius partem, tenetur in confessione exprimere partem quam omittit, & numerum actuum voluntatis moraliter interruptorum, quibus quis decrevit divinum officium omittere. *ibid. num. 6. & seq.*

81. Beneficarii habentes onus recitandi divinum officium titulo beneficii, tenentur etiam ante sententiam iudicis ad restitutionem fructuum pro rata omissionis officii, si elapsis sex mensibus post obtentam beneficii possessionem, officium culpabiliter non recitaverint, etiam si alio die penitus prætermiſſum supplere conentur, nisi fortè pars omiſſa

levis sit: secus dicendum de iis qui titulo patrimonii aut alia ratione ad divinum officium, recitandum nullum habentes beneficium obligantur; nam si divinum officium prætermittunt, nihil restituere tenentur. Idem dic de præmittente divinum officium inculpabiliter, ex. gr. bona fide, vel ex oblivione, aut ex legitimo impedimento; nam hic ad nullam tenetur restitutionem. *ibid.*, punct. 2. num. 1. & seq.

82. Qui pensum divini officii alio die persolvit, loco officii alias omitti, juxta probabiliorem sententiam, obligatur ad restitutionem. *ibid.* num. 5.

83. Confessarius non tenetur pœnitenti in satisfactionem officii prætermitti æquivalentem officii recitationem injungere, alioqui sequeretur, ei qui Missam die festo audire prætermisit, injungendam esse novam Missæ auditionem. *ibid.* num. 6.

84. Beneficiarius qui divinum officium prætermisit post sex menses beneficii adepti, tenetur ad fructuum restitutionem etiam ante judicis sententiam pro rata officii omitti post illos sex primos menses, non vero ratione officii omitti intra primos sex menses, nisi fortè pars omissa levis sit. v. g. Psalmus, aut versiculus, &c.

Non solum qui totum & integrum officium, verum etiam qui partem illius notabilem prætermittit, tenetur ad restitutionem, etiam si parti omittæ modica fructuum quantitas respondeat; imò obligandus videtur ad restitutionem, qui paucos versiculos singulis horis omittit. Et qui sæpius partem notabilem omittit, tenetur ad restitutionem, etiam si singulis omissionibus modica fructuum quantitas respondeat. *ibid.* num. 7. & seq.

85. Qui ad chorum in choato officio accedit, non semper privatur distributionibus. *ibid.* n. 12.

86. Habens plura beneficia tenetur ad restitutionem pro rata singulorum beneficiorum, quoties divinum officium culpabiliter prætermittit. Similiter qui divinum officium recitat sine attentione, tenetur ad restitutionem non solum fructuum, verum etiam distributionum. *ibid.* n. 16. & 17.

87. Recitans in peccato mortali, acquirit fructus. Idem dic de recitante in excommunicatione, quidquid dicant alii Doctores. *ibid.* num. 18 & 19.

88. Qui nondum finito officio choro egreditur, obligatur ad restitutionem fructuum, nisi privatim suppleat, aut habeat

habeat intentionem supplendi. *ibid. num. 20.*

89. Pensionarius qui tamquam clericus recipit fructus, parvum Beatissimæ Virginis officium omittit, tenetur ad restitutionem eo modo quo tenetur beneficiarius. *ibid. num. 21.*

90. Omittens divinum officium privari potest beneficium, si elapsis sex mensibus adhuc officium post admonitionem recitare negligat. Ita Conc. Lateranense sub Leone X. *num. 23.*

91. Restitutio fructuum ob omissionem divini officii, facienda est eo pacto, quo à jure præscribitur: quo autem pacto præscripta sit, constat ex constitutione Pii V. videtur tamen hæc Pii V. constitutio posse moderationem aliquam recipere, ita ut beneficiarius omittens divinum officium, non teneatur ad restitutionem omnium omnino fructuum, sed solum respondentium oneri divini officii, v. g. Parochus aut Episcopus debet restituere tertiam vel quartam partem fructuum. *ibid. punct. 3 num. 1. 2. & 3.*

92. Restitutio fructuum ob officii omissionem facienda est fabricæ beneficii, vel pauperibus; neque necessario facienda est in utilitatem Ecclesiæ beneficii, sed fieri potest in meliorandis agris, non tamen in fabricis aliarum Ecclesiarum, vel locorum piorum, nisi fortè illa restitutio in pauperes, etiam alterius loci, redundet. Idem fieri potest in celebrandis Missis, vel in aliis suffragiis offerendis pro defunctis, cum & ipsi sint indigentes. *ibid. punct. 4 n. 1. & seq.*

93. Pensionarius eo pacto tenetur ad restitutionem quo beneficiarius; & beneficiarius qui novit pensionarium non recitasse divinum officium, non potest sibi pensionis fructus respondentes omissioni divini officii retinere, cum debeantur fabricæ Ecclesiæ, vel pauperibus; imo beneficiarius qui novit pensionarium excommunicatum, pensionem temporis excommunicationis respondentem retinere non potest, quamquam si beneficiarius sit pauper, possit sibi fructus restitutioni obnoxios titulo paupertatis retinere; modo contrarium non constet de voluntate Summi Pontificis, aut modo fructus certæ personæ non debeantur. *ibid. nu. 5. & seq.*

94. Beneficiarius qui divinum officium non recitavit, potest facta fructuum restitutione retinere sibi fructus, cum iterum sibi titulo donationis tradantur ab eo cui facta fuerat restitutio. Similiter distributiones quæ Canonicis interessentibus accreverunt, illisque traditæ sunt ob alterius ab-

sentiam,

beneficiam, jure communi retineri possunt, si ab iisdem titulo donationis sine fraude seu collusione absenti restituantur. *ibid. num. 10. & 11.*

Causa excusantes à recitatione horarum:

95. Infirmas gravis, ob quam pronuntiatio verborum valde noceret valetudini corporis, excusat à recitatione divini officii. Quando dubitatur an infirmitas gravis sit aut levis, standum est iudicio Medici, qui si dubitet an infirmitas gravis sit aut levis, non est obligatio recitandi officium. *ibid. quest. 6. punct. 1. nu. 1. 4. & 5.*

96. Infirmus transacta infirmitate non tenetur officium commissum repetere, *ibid. num. 6.*

97. Qui per se ipsum divinum officium recitare nequit, non tenetur per alium; neque tenetur alias orationes substituere, aut alium recitantem audire. *ibid. nu. 7. & 8.*

98. Peregrinatio ad loca pia non eximit à privata officii recitatione, etiamsi peregrinus alium in sui locum substituit; nam onus divini officii est personale. *ibid. num. 9.*

99. Facilius quis potest ab assistentia in choro quam à privata recitatione excusari, *ibid. nu. 3.*

100. Gravis occupatio, honesta & necessaria, quæ in aliud tempus commodè differri non possit absque scandalo, vel peccato, vel detrimento sui vel proximi, (hoc titulo aliquando excusantur Concionatores, vel Confessarii) excusat ab onere divini officii; tenetur tamen gravi occupatione detentus divinum officium anticipatè persolvere, quoties occupatio anticipatam recitationem permittit. Et beneficiarius aliusve divini officii onere detentus, non potest sine iusta & rationabili causa voluntariè suscipere negotium cum officii recitatione incompatibile; modò non adsit gravis aliqua necessitas, seu modo actio suscepta non putetur hic & nunc majus bonum. *ibid. punct. 2. nu. 1. & seq.*

101. Impotentia (qualis est carentia inculpabilis Breviarii, aut impotentia loquendi,) excusat à recitatione divini officii, servatis impotentiae terminis & limitibus: propterea cæcus aliusve simili defectu obstrictus divinum officium recitare non tenetur, dum ob cæcitatem officium recitare nequit. Idem aliqui censent, etiamsi aliquam partem recitare valeat, non verò totum officium, aut integram horam:

H h

sed

sed contrarium probabilius videtur. *ibid. num. 4 & seq.*

102. Qui divinum officium sine ope socii recitare potest, tenetur illum adhibere, modo commodè adhibere possit, & non sit furdus; imò beneficiarius debet illum pecunia conducere, dum illius opera gratis non conceditur, & redditus sufficientes habeat. *ibid. nu. 8.*

103. Qui choro interesse debet, & potest, tenetur interesse, etiam si furdaster sit. Item cæcus choro deputatus satisfaciet muneri chori, recitando partem quam memoriter tenet; & quam cum aliis recitare potest. Præterea cæcus, si defectu memoria nihil discere potest, tenetur audire officium omnia dicentem, & cum eo dicere versus ad se pertinentes, si commodè potest. *ibid. num. 12 & seq.*

104. Infans, cui facta fuit beneficii aut sacrorum officiorum collatio ante rationis usum, non tenetur ad horas Canonicas; imò neque in adolescentia, nisi ordinis susceptionem contulerit, postquam ad rationis usum pervenit. *ibid. n. 16.*

105. Dispensatio Summi Pontificis etiam concessa sine causa; carentia fructuum, quando scilicet beneficiarius non percipit, nec percipiurus est fructus beneficii per se, aut per alium; ignorantia probabilis legis, naturalis oblivio, seu inadvertentia, excusant omissionem divini officii. Adde potest etiam pro causa excusante, metus gravis incommodi. *ibid. punct. 3 num. 1. 3. 6. 8. 9 & 12.*

106. Qui ordinem sacrum vel beneficium habet, tenetur ea parare quæ ad officium recitandum necessaria sunt, alioquin peccat exponens se periculo faciendi contra proprium officium. *ibid. num. 10.*

107. Dubitans an Psalmum, Antiphonam, vel quid simile recitaverit, non tenetur iterum recitare, quia via infirmitatis scrupulis aperiretur, & semel repetita sæpius repetere dicitur. *ibid. num. 12.*

An extet obligatio recitandi officium in choro.

108. Clerici Ecclesiarum Cathedralium & Collegatarum obligantur ad officium in choro singulis diebus prestandum, nisi aliud ferat consuetudo vel Ecclesie institutio. fieri enim potest, ut ex beneficiorum institutione Canonici non teneantur singulis diebus interesse. Idem valet in casu necessitatis. *ibid. disp. 2. quest. 1. punct. 1. num. 2. 3. & 6.*

109. Clerici Ecclesiarum non Collegiatarum, absolute loquendo, non tenentur officium in choro canere, licet canere possint, quia de his non extat in jure obligatio. *ibid. n. 7.*

110. Religiosi choro deputati tenentur quoque officium contra proprias religionis suæ regulas & institutiones in choro canere: strictius tamen tenentur beneficiarii ad officium in choro celebrandum quàm religiosi, quia beneficiarii tenentur ex officio, consequenter ex justitia, quæ ex suo genere obligat sub mortali, religiosi vero tenentur solum ex vi regule. *ibid. n. 9. & 10.*

111. Quæsitum fuit ab eximio D. Bonacina, an liceret in Ecclesia S. Mariæ trans Tiberim Canonicis singulis annis una die, qua miraculosa quædam Beatissimæ Virginis imago manifestata fuit, recitare integrum Beatissimæ Virginis officium, acceptis lectionibus ex aliis officiis, quæ alias in choro celebrari consueverunt? Et respondit præfatus dominus Doctor, licere. *ibid. n. 12.*

112. Qui ultra tempus à Concilio permissum à choro notabiliter absunt, mortaliter per se loquendo, peccant, cum faciant contra justitiam, id est, contra officium: excusari tamen possunt si absint iusta de causa. Similiter peccat per se graviter, qui abest frequenter à Capitulis, seu legitimis Congregationibus capitularibus; nisi etiam legitima de causa absit. Canonicus vocatus ad Capitulum tempore divini officii, debet potius divinis interesse, nisi aliud cogat necessitas. *ibid. punct. 2. num. 1. & seq.*

113. Licitus est cantus, & usus instrumentorum musicorum non solum in publica, verum etiam in privata officii recitatione, præciso tamen scandalo, aliisque circumstantiis extrinsecis. *ibid. punct. 3. num. 1. & seq.*

114. Canonici alique choro deputati, tenentur divinum officium canendo, & alta voce recitando persolvere, juxta Ecclesiæ usum & consuetudinem: quamquam legitima consuetudine præsertim immemorabili induci potest, ut quis per alium chori assistat, & munus chori obeat, maxime si iste alius sit ejusdem Ecclesiæ. *ibid. n. 5. & punct. 5. n. 1.*

115. Circa conditiones requisitas in eo qui ad distributiones admitti cupit, vide verba. *Distributiones.*

A D D I T I O.

Oleum.

Oleum non sacrum additum sacro fit sacrum, modo
quantitas non sit minor, vel certè non sit notabiliter major.
Vide Sylv. verbo *Aqua benedicta* quest. 3. Oleum paulatim
& in minori quantitate miscendum esse, ait Coron. 4.
extr. unctionis 7. non fieri benedictum ait, additum oleum
nisi ad invicem fiat identificatio, id est, nisi omnes minimae
partes se contingant. Vid. text. & gl. cap. *quod in dubio*,
consecr. Eccles. vel altar.

Oleo chrisimatis potest ager de licentia Episcopi usque.
Vide Innocent. l. ep. 1.

Opinio:

Vide v. *Dubium.*

Opinio est assensus cum formidine de opposito.

Quæres: An confessario inter duas opiniones probabiliter
liceat sequi minus probabilem. Cajet. & Sylv. in v. *opinio*
& Sot. l. 3. de *jure et just. quest. 6. art. 3.* docent, eam tantum
sequendam, quæ judicio DD. probabilior est, alioquin non
fore tutum in conscientia. Ratio Cajet. est, quia qui sequitur
opinionem minus probabilem, cum sequatur regulam
dubiam & incertam, exponit se periculo errandi. Nota primo,
non agitur hic de opinionibus speculativis, sed de practi-
cis tantum & moralibus: & quatenus non in scholis exercitii
causa tractantur, sed quatenus extra illas executioni man-
dantur. Nota secundo, aliud est, esse probabilio-
rem, & aliud, esse tutiorem. Resp. ergo cum Nav. cap. 77. nu.
180 & 288. Sum. in v. *opinio*, & aliis, Confessarium posse eli-
gere minus probabilem sententiam, relicta probabiliori,
modo judicet eam esse veram; nam si falsam judicaret, ager-
et contra conscientiam. Prob. primo. Quia confessarius, ut
ipse Soto fatetur relicta sua opinione probabiliori, potest
& aliquando tenetur sequi opinionem pœnitentis probabi-
lem; ergo & potest eam sequi opinionem probabilem, quam
ipse probabilem putat & veram; secundo, si probabilior
semper

semper sequenda esset, id esset, quia magis videtur inclinare
 ad veritatem, vel quia esset securior. Hæc Busæus.

Quæres: Quæ opinio dicatur probabilis & tuta. Resp.
 Opinionem illam ordinariè probabilem esse, quæ à multis
 gravibus & peritis viris defenditur, & veris fundamentis, &
 solidis rationibus nititur, quibus argumenta contraria facile
 refutantur, etiamsi opposita habeat plures auctores, & opti-
 ma etiam argumenta. Dixi ordinariè, quia aliquando est
 probabilis sententia; quæ unius quidem vel alterius aucto-
 ritate nititur, sed rationibus tam claris ac solidis, ut recta ra-
 tio dicat, hos verum attigisse: & praxis ipsa hoc verum esse
 confirmat, nam nullus est celebris novus Doctor, qui non
 novas aliquas habeat opiniones, quæ antiquioribus jam
 sunt probabiliores. Busæus.

Quæres: Liceatne opinionem sequi duorum aut trium
 Doctorum, relicta communi. Resp. Licere aliquando. Ratio,
 quia tam firmis potest nitri fundamentis, ut recta ratio di-
 cat, hos paucos potius attigisse veritatem, quam plures.
 Unde apud Rosell. Sylv. & Angl. in v. opinio. Panorm. dicit,
 inter plures opiniones eam sequendam, quæ meliori nititur
 ratione. Resp. 2. licitum esse, aliquando sequi unius celebris
 Doct. opinionem, relicta communi, in casu aliquo particu-
 lari. Resp. 3. Semper licere sequi opinionem celebris Docto-
 ris, quando non pugnat cum communi sententia DD. Et
 Canonistæ dicunt, ut habet Sylv. Rosell. Angl. quando cum
 gloss. in jure est aliquis plenius, vel classicus Doctor, licitum
 esse sequi ejus opinionem, etiamsi cum communi pugnet;
 imo dicunt, hoc ipso, quod cum gloss. aliquis consentiat,
 opinionem esse communem, ut habet Sylv. Hæc Busæus.

Quæres: An liceat sequi opinionem propriam, relicta
 communi. Resp. cum Sylv. Angl. Rosell. ordinariè non lice-
 re, nisi quando valde firma & certa ratio oppositum sua-
 deat, & evincat, qualis ratio non facile excogitari potest,
 nisi ab hominibus ingeniosissimis. Busæus.

Quæres: An liceat sequi opinionem recentiorum, relicta
 antiquorum, & opinionem Scholasticorum, relicta opinio-
 ne SS. Patrum; & denique Canonistarum, relicta Theologo-
 rum. Resp. 1. cum Sylv. & Angl. ordinariè quidem sequen-
 dam opinionem antiquorum, eo quod temporis diuturni-
 tas videatur eis reconciliasse aliquam auctoritatem, quia
 tamen, inquirunt, intellectus recentiorum aliquando est per-

Spicacior, sequenda potius ipsorum auctoritas, quam
 quorum. Resp. 2. Licere etiam aliquando sequi opinionem
 Scholasticorum, relicta opinione communi SS. Patrum.
 Resp. 3. etiam aliquando licere sequi opinionem Canon-
 starum, relicta opinione Theologorum, Bufæus.

Oratio, Orare.

Vide v. *Officium divinum.*

Qualibet natura rationalis orare potest, quia oratio est
 quædam locutio seu petitio, qua cum subiectione petitur à
 superiore quod desideratur; & defectu hujus subiectionis
 oratio activa nulli personæ divinæ convenit, quia Deus su-
 periores non agnoscit, à quo aliquid cum subiectione pe-
 tere possit: convenit tamen oratio Christo secundum hu-
 manam naturam considerato. Item convenit Angelis, qui
 sunt naturæ rationales superiorem habentes; & Sanctis in
 cælo existentibus, qui non solum pro nobis, verum etiam
 pro se ipsis orare possunt, petendo ea quæ pertinent ad be-
 titudinem ipsorum accidentalem, ut revelationes aliquo-
 rum rerum quas ignorant, felicitatem suorum corporum,
 &c. Similiter viatoribus, utpote naturis rationalibus, con-
 veniens est oratio, etiam si peccatis obstricti sint: fieri enim
 potest ut media oratione exaudiantur & convertantur: &
 etiam animabus in Purgatorio existentibus, quæ non so-
 lum possunt orare pro se ipsis petendo ut ab igne liberentur,
 sed etiam pro viatoribus, quia in statu gratiæ existunt, &
 fieri potest ut intuitu petitionis ipsarum Deus viatoribus
 bona conferat: singuli fideles postquam ad rationis usum
 pervenerunt, tenentur ad orationem jure divino naturali
 & etiam ex præcepto religionis, aut aliarum virtutum, ali-
 quoties in vita, v. g. in articulo mortis, & quando tentatio-
 nes ingruunt cum periculo succumbendi *tom 1. De us, quæ ad
 privatam Divinæ Officii recitationem pertinent, disp. 1. quæst. 1.
 punct. 1. num. 1. & seq.*

A D D I T I O.

Qui orat ex obligatione, tenetur attendere, alioquin non
 satisfacit Eum. *Oratio 1. Nav. cap. 25. num. 97. 105. 107. Vide
 Toll. 2. c. 13. num. 9.*

Non peccat, qui pro propria morte orat, aut pro aliena, ad vitandum peccatum. Collige ex iis, quæ docet Nav. c. 15. §. 10. de aliena morte optanda.

Oratio peccatoris & temporalia impetrat, & dispositio- nem ad gratiam, non tamen ex iustitia, sed ex pura Dei misericordia D. Thom. 2. 2. quest. 83. art. 16. Palud in 4. dist. 15. mel. 4. Gabr. lect. 63. super Canones. Navar. de orat. cap. 20. num. 76.

Ordo.

Vide v. Clericus, Matrimonium, Sacramentum.

1. Ordo est sacramentum, quo specialis potestas tradi- tur ad conficiendum corpus & sanguinem Christi. Ordines sunt septem: Ostiariatus, Lectoratus, Exorcistatus, Acolytatus, Subdiaconatus, Diaconatus, & Presbyteratus. De Episcopatu, an sit ordo, gravis est difficultas inter Doctores; dicendum videtur non esse ordinem propriè distinctum à Sacerdotio; & hinc sequitur Episcopatum non posse validè conferri alicui non Sacerdoti, vel infanti: cum Episcopatus non sit ordo distinctus ab ordine sacerdotali, sed illum extendat & supponat. Similiter Archiepiscopatus & Papatu non sunt propriè ordines; neque prima tonsura, per illam enim non datur aliqua potestas specialis ad conficiendam Eucharistiam, sed est tantum dispositio ad ordines. tom. 1. de Sacramento Ordinis, d. sp. 8. quest. unico. punct. 1. num. 1. & seq.

2. Sacramentum ordinis fuit institutum in ultima cœna Luc. 22. Hoc facite in meam commemorationem ibid. n. 7.

3. Non solum ordo sacerdotalis, verum etiam alii singuli sunt sacramenta. Ita Trident. sess. 23. cap. 3. ibid. punct. 2. num. 2.

4. Materia remota sacramenti ordinis est res illa quæ traditur suscipienti ordines scilicet calix cum vino, & patena cum hostia: materia proxima est traditio materiæ remotæ. Validè tamen confertur ordo sacerdotalis, si ex oblivione tradatur vas cum una tantum specie.

Materia	}	Diaconatus,	}	est	{	Liber Evange-
		Subdiaconatus,				liorum.
		Acolytatus,				Calix vacuus
		Exorcistatus,				patena.
		Lectoratus,				Traditio urce-
		Ostiariatus,				lorum.
Episcopatus,	Liber exorc-					
		ismorum.				
		Liber lectionum				
		Cymbalum &				
		claves.				
		Impositio ma-				
		num. <i>ibid.</i>				
		<i>punct. num. 1.</i>				
		& seq.				

5. Contactus materiæ ita est de essentia, ut non censetur ordinatus, qui materiam realiter & physicè non contingit, ut fit in Baptismo, &c. Non est tamen necesse tangere materiam, dum verba proferuntur similitate mathematica, sed morali. *ibid. num. 11. & 12.*

6. Forma sacramenti ordinis sunt verba quæ ab Episcopo proferuntur imperativo modo cum expressione potestatis quæ confertur: hæc forma substantialiter variari nequit. *ibid. num. 13. & 14.*

7. Forma sacramenti ordinis adhibetur imperativo modo, quia per illam constituitur minister & persona publica. *ibid. num. 15.*

8. Episcopus proferens formam, debet etiam exhibere materiam tangendam. *ibid. num. 16.*

9. Valet ordinatio, quando plures initiantur ordine sacerdotali, & Episcopus prolata semel unica forma in plurali, præbet materiam pluribus successivè tangendam, quia materia & forma censentur esse simul moraliter. *ibid. num. 17.*

Ordinis minister.

11. Ordinarius minister sacramenti ordinis est proprius Episcopus, possunt tamen ordines, saltem minores, conferri ab aliis ex facultate Summi Pontificis; modo si sint Sacerdotes: nullus enim, licet Episcopus, non Sacerdos, potest valide

validè ordines conferre. *Ibid. punct. 4. num. 1. 3. & 5.*
 12. Episcopus non potest subditis alterius sine licentia proprii Episcopi ordines conferre. Per proprium Episcopum intellige Episcopum originis, vel domicilii, vel beneficii. *Ibid. num. 7. & 8.*

13. Episcopus domicilii est Episcopus loci, in quo quis habitat actu, & animo manendi; ut excludantur scholares, milites & alii qui in civitatibus habitant, sed non animo manendi. *Ibid. n. 9. & 10.*

14. Episcopus originis est Episcopus loci, in cuius diœcesi natus est non fortuito is, qui ordinandus est, & in quo parentes habent domicilium. *Ibid. n. 13.*

15. Episcopus beneficii est Episcopus loci, in quo quis habet beneficium, præsertim residentiale, quamvis tunc, licet forte non resideat ex dispensatione. *Ibid. n. 14.*

16. Observa tamen, Episcopum ordinarium, & non Titularem, posse ex privilegio Tridentini *sess. 23. c. 9.* conferre omnes ordines suo familiari non subdito, qui per triennium commoratus sit cum Episcopo; ad titulum patrimonii, vel pensionis; etiamsi triennium inceperit antequam esset Episcopus. Limita tamen hanc doctrinam, modo adfuerit præsens ipsi Episcopo circa ipsius obsequia; nam Episcopus non potest tunc nosse mores absentis. *Ibid. num. 15. & seq.*

17. Episcopus non solum potest per seipsum ordines conferre, verum etiam potest facultatem conferendi alteri Episcopo concedere, concedendo litteras commendatitias & dimissorias, quæ non extinguuntur morte concedentis. *Ibid. n. 21. & 22.*

18. Capitulum potest Sede vacante litteras dimissorias concedere in duobus casibus, quando Episcopus vacavit per annum, & quando quis est arctatus, v. g. perderet beneficium receptum vel recipiendum, si tunc temporis non promoveretur ad ordines. Et licet Capitulum extra hos casus nequeat concedere dimissorias, potest tamen dare testimoniales. *Ibid. num. 23. & 25.*

19. Accipiens ordines ab alieno Episcopo absque Summi Pontificis auctoritate, aut dimissoriis sui ordinarii, incurrit pœnam suspensionis, & ordinatio est irrita quoad executionem: quæ suspensio potest ab Episcopo auferri ex Trident. *sess. 24. c. 6.* Et hæc suspensio extenditur etiam ad conferentem & recipientem primam tonsuram. *Ibid. n. 26. & 27.*

20. Obtinens à Summo Pontifice privilegium, quo possit a quolibet Episcopo ordinari, non indiget novis litteris dimissoriis, sed testimonialibus proprii ordinarii de vita & moribus. *Ibid. n. 28.*

21. Episcopus qui in aliena diœcesi cum licentia confert ordines, potest ordinare tantum suos subditos, & subditos illius diœceseos in qua confert ordines. Limita, nisi ordinet habentes litteras dimissorias cujuscumque sint diœcesis. *Ibid. n. 29.*

22. Episcopus qui confert primam censuram alieno subdito sine licentia sui ordinarii, incurrit suspensionem. Item de qui furtivè suscipit ordines, *Ib. n. 30. & 31.*

23. Excommunicatio ab Episcopo lata in accedentes furtivè contra ipsius prohibitionem ad ordines, non solum cadit in subditos ipsius Episcopi, verum etiam in exemptos; nam ordinandi quatenus ordinandi, videntur ordinario subditi. *Ibid. nu. 32 & 33.*

24. Episcopus examini subicere non tenetur ordinandum, qui ad ipsum accedit cum dimissoriis, modo sciat ipsum non esse indignum ut promoveatur. *Ibid. num. 34.*

Ordinis subiectum.

25. Omnis masculus baptizatus est subiectum capax ordinis, quamvis sit infans carens usu rationis, aut insanus, aut hæreticus. *Ibid. punct. 5. num. 1.*

26. Initiatus ordine sacro antequam ad rationis usum pervenerit, non tenetur vi voti ad servandam castitatem, postquam pervenerit ad usum rationis, nisi tunc vorum ratificaverit. *Ibid. num. 2.*

27. Pueris usu rationis carentibus validè conferri possunt ordines, etiam si illos numquam expetierint: illis verò qui post usum rationis inciderunt in amentiam, nec prius expetierunt, non item. *Ibid. num. 3.*

28. Episcopatus videtur validè conferri posse ante rationis usum. *Ib. n. 4.*

29. Feminae ordinari non possunt, sicut nec hermaphroditus, nisi prævaleat sexus virilis. *Ib. n. 5 & 6.*

30. Ad validam ordinum susceptionem diversæ conditiones requiruntur. Primum ut suscipiens sit baptizatus. Secundo, ut sit confirmatus, ut patet ex Trident. *sess. 23.* quamquam validè, sed non licitè conferri possit sacramentum ordinis non

confirmato. Tertio, ut suscepturus ordines, initiatus sit prima tonsura, valida tamen est ordinatio ante primam tonsuram. Quarto, ut sit in legitima ætate, id est, sit saltem septem annorum completorum ad primam tonsuram & minores ordines; ad Subdiaconatum viginti duorum inchoatorum; ad Diaconatum viginti trium inchoatorum, ad Presbyteratum viginti quinque, etiam si per medium tantum diem inchoati sint. Initiari ordine sacro mala fide ante legitimam ætatem, afficiuntur suspensione, donec absolvantur. Dies bissextilis computandus est pro ætate legitima, quam iura in promovendis ad ordines requirunt. Quinto, ut ordinandus habeat scientiam sufficientem ad usum uniuscujusq; ordinis. Sexto, testimonia morum. Septimo, titulum sufficientem: nam recipiens sacros ordines absq; ullo titulo, suspenditur ab executione ordinum *ex cap. neminem, dist. 70.* Idem dicendum de ordinato cum pacto non petendi sustentationem, vel quid aliud ab ordinante vel presentante; aut ficto matrimonio *Ibid. num. 7. & seq.*

31. Subdiaconus ordinatus sine titulo, & obtenta suspensionis absolute, iterum incurrit suspensionem, si ad Diaconatum vel Sacerdotium sine novo titulo promoveatur. *Ibid. num. 22.*

32. Ordinatus sine titulo, duplicem incurrit suspensionem, si ficto titulo litteras dimissorias obtinuit, incurritque irregularitatem exercendo functiones ordinis antequam absolvatur. *Ibid. n. 23. & 24.*

33. Ordinatus cum vero patrimonio, non incurrit suspensionem si suscepto sacro ordine patrimonium retrodonet & renuntiet: hic enim non dicitur suscipere ordines sine titulo, cum illa renuntiatio & retrodonatio irrita sit, ex Trident. *sess. 21. cap. 2. ibid. num. 25.*

34. Ordines suscipiens assignato sibi patrimonio cum pacto restituendi patrimonium donatario, seu non petendi quidquam, aut non fruendi bonis donatis, non videtur affici suspensione, modo non restituat ante ordinationem, & non intierit hoc pacto cum ordinante, vel presentante ad ordines *Ibid. num. 26.*

35. Ordines minores suscipiens sine titulo non ligatur suspensione: sicut nec is qui ordinatus est ad titulum patrimonii, vel pensionis. *Ibid. n. 27. & 28.*

36. Ordinatus ad titulum beneficii quod actu non possidet, sed solum in potentia, incurrit suspensionem. secus probabi-

habilitate dici posse videtur de eo, qui beneficii collationem obtinuit, sed eius possessionem nondum cepit. *Ibid. n. 29.*

37. Coadjutor cum futura successione, incurrit suspensionem suscipiendo sacros ordines absque alio titulo. *Ibid. n. 30.*

38. Titulus ad quem aliquis ordinari potest, triplex est: videlicet beneficii Ecclesiastici, patrimonii seu pensionis, & professionis in religione. *Patrimonii* nomine intellige tam bona immobilia propria arte vel hereditate, quam donatione acquisita, modo donatio sit vera, & non ficta. *Ibid. nu. 31. & 32.*

39. Patrimonium alicui assignans hoc pacto, ut ordinatus illud restituat adepti beneficio, non videtur graviter peccare, ad id tamen requiritur consensus Episcopi. *Ibid. n. 33.*

40. Ordinatus ad titulum patrimonii, ligatur suspensione, si ære alieno ita gravatus sit, ut solutis debitis non remaneant illi bona ad titulum sufficientia, & patrimonium ad eum titulum promoveretur, hypothecæ subjectum sit pro debito; sit enim non habet legitimum utulum. *Ibid. n. 34.*

41. Ordines suscipi non possunt ad titulum cujuslibet beneficii, pensionis, vel patrimonii; sed requiritur sufficiens ad sustentationem. *Ibid. n. 37.*

42. Ordines suscipi non possunt sub titulo doctoratus, literaturæ, vel alicujus gradus, ut patet ex supra dicti. *Ibid. n. 36.*

43. Ordines suscipi possunt ad titulum conflatum ex beneficio & patrimonio simul, quando alterum eorum non est sufficiens ad sustentationem. *Ibid. num. 39.*

44. Titulus ad quem aliquis ordinatur, perpetuus esse debet; neque alienari potest absque licentia Episcopi, etiam obtento beneficio. *Ibid. n. 40. & 41.*

45. Vicariat temporalis, aut beneficium manuale, non est sufficiens titulus ad quem aliquis promoveri possit. *Ibid. n. 42.*

46. Ordinans religiosum nondum professum vel alienum absque titulo, suspenditur per annum à collatione talis ordinis. *Ibid. n. 43.*

47. Episcopus non tenetur eum alere, quem sine titulo ad sacros ordines promovit, si ordinatus patrimonium habeat quo se valeat sustentare; secus dicendum si eum ordinavit sub titulo beneficii quod ei mala fide contulerat, & beneficium postea evictum fuit. *Ibid. n. 44. & 45.*

48. Ordinatus sine titulo de licentia proprii Episcopi, alendus est ab eo qui licentiam dedit promovendi eum in particulari, & mortuo Episcopo ordinante, alendus est à successore. *Ibid. n. 46. & 47.*

49. Absolutio suspensionis contractæ suscipiendo ordines absque titulo, impendi potest ab Episcopo, si ordinatus non fecerit pactum cum ordinante vel presentante non petendi quidquam: nam tunc absolutio conferenda est à Papa, nisi forte delictum esset occultum: nam in occulto dispensat Episcopus post Tridentinum, *sess. 14. c. 6. de reformat. lib. n. 48.*

50. Confessarius generalem habens facultatem absolvendi à censuris, valide potest absolvere à suspensione contracta ob defectum tituli, vel ob malam ordinum susceptionem, *ibid. num. 49.*

51. Interstitia in ordinibus servanda sunt, id est, annus computandus moraliter inter susceptionem cujusque ordinis non solum majoris, verum etiam minoris, nisi aliter Episcopo expedire visum fuerit: qui dispensat etiam respectu religiosorum ob causam attestatione Superiorum sibi manifestatam. *ibid. num. 50. & seq.*

52. Suscipiens ordines non servatis interstitiis, nullam incurrit censuram, vel irregularitatem, cum non sit in jure expressa *ibid. num. 53.*

53. Irregularis non potest ad ordines promoveri; (consequenter arcetur ab illis, spurius, carentes debita membrorum integritate, &c.) neque irretitus aliqua censura, præsertim excommunicatione. *ibid. num. 55. & 56.*

54. In adulto suscipiente ordines requiritur intentio: at in carentibus usu rationis sufficere videtur intentio Ecclesiæ, *ibid. num. 57.*

55. Ordinatus per metum validè recipit ordines: nam cum involuntario mixto subsistit intentio sufficiens: secus dicendum si recipiat ordines per vim absolutam, *ib. n. 58. & 59.*

56. Debet præterea is, qui ordinatur, esse in gratia per contritionem. *ibid. n. 60.*

57. Sex vestibus indui debet Sacerdos qui ad sacram ordinationem accedit, aut Missæ sacrum facit, alba videlicet, cingulo, amictu, manipulo, stola & casula, qui numerus est senarius, ad indicandum hujus orbis creatione in sex diebus factam: & redemptionem, quæ sexta ætate contigit. *ib. n. 62.*

58. Prima tonsura conferri potest quolibet die, ut constat ex generali consuetudine Ecclesiæ: ordines vero conferendi sunt in Sabbatis quatuor Temporum, vel in Sabbato ante Dominicam Passionis vel in Sabbato sancto tempore Missæ. Ut dispensetur in interstitiis, requiritur Ecclesiæ utilitas & necessi-

ras, non extraordinaria, aut publica. *Ibid punct. 6. num. 1. & 59.* Effectus Sacramenti ordinis est gratia habitualis, & character, ex Trident. *sess. 23. c. 4. ibid. n. 3.*

A D D I T I O.

An omnes ordines sint sacramenta, non convenit inter scholasticos Doctores, quos tamen Emm. Sa omnes esse putat, vid. *Sot. d. 24. qu. 1. art. 4. Val. d. 9. qu. 1. p. 4. Syl. ordo. 1. num. 1. 2. Navar. cap. 22. num. 18.* Cum Sa consentit etiam Pet. a Soc. *l. c. 4. de ord. Bellarm. lib. 1. de ord. c. 2. 6. 7. v. d. c. cler. Val. l. c.*

Cum dubitatur, num aliquid essentielle omissum sit, omnia sunt iteranda, alioqui solum id quod omissum est; nec prius ordine utendum *Fum 8. Syl. 10. 11. l. c.*

Ordines non dantur post prandium, nec ordo sacer sine Missa, vid. *Syl. l. c.*

Episcopus non potest dispensare super ætate ad ordines.

Ordinatio per vim non tenet, per metum tenet, sed non obligat, si sit metus grandis, ad castitatem, nec ad officium, *Sot. d. 25. q. 1. art. 2. Majol. lib. 4. cap. 16. de irregul.*

A D D I T I O.

Ornatus.

Ornari potest femina ad tegendam turpitudinem: quod si fiat ad vanitatem, ad fingendam pulchritudinem, mortale non est, etiam in religiosa, si moderatè se ornat. *Navar. c. 23. n. 18.* Quod si quis alius inde sumat occasionem peccandi mortaliter, tunc mortale esse quidam aiunt, sed melius alii negant. *Navar. c. 23. n. 23.* Illud verum, si in eo expendatur quod esset necessario dandum pauperibus, peccari mortaliter. De Ornatu *D. Thom. 2. 2. q. 169. art. 2. & Cajet. ibid. Nav. ca. 23. n. 19. Cajet. v. ornatus. Quiniam aiunt) Sylv. ornatus num. 4. sed melius,) Cajet. l. c. Nav. c. 14. num. 37. Illud Syl. l. c. n. 5.*

Feminam nudum pectus gestare, sine mala intentione, quidam negant. Emm. Sa talem difficile absolvendam putat, *Cajet. v. ornatus, c. 4. q. 2. 2. q. 1. art. 2.*

Mulier diaphana veste ita utens, ut nuda videatur, lethali crimine se obstringit, *Cajet. l. c.*

Oscula, tactus, turpiloquium, & aspectus.

Vide v. *Matrimoniam*.

1. Oscula & amplexus licite fiunt, quando fiunt causa amicitiae secundum consuetudinem patriæ. Imò delectatio ex ipsis sequens non est illicita, modo non sit periculum consensu: in motus sensualitatis inde consurgentes. Unde qui osculatur consanguineam animo fruendi delectatione venerea, peccat mortaliter peccato incestus. Dicendum ergo, oscula, tactus & amplexus qui fiunt causa delectationis sensus quæ percipitur in ipsis, esse peccatum mortale, nisi fiant inter conjuges, in iis enim excusantur, modo non adsit periculum pollutionis extra vas. Similiter sunt illiciti si fiant inter eos qui non sunt sponsi. Imò illicitum est tangere propria pudenda cum venerea delectatione, aut cum periculo delectationis: secus dicendum si adsit iusta causa, ut v. g. medendi, nam tunc licitum est tangere non solum propria, sed & aliorum.

tom 1. *De iis, quæ pertinent ad usum matrimonii, quæst 4. punct. 9. n. 1. & seq.*

2. Femina mortaliter peccat, quando adnuit se ab alio libidine tangi, & se non retrahit, vel non impedit contactum.

Ibid. num 10.

3. Levis tactus manuum, vel pedum feminae, aut vellicatio aut digitorum intorsio non videtur facile excusandus à peccato, cum hæc materia sit valde periculosa & lubrica. *Ibid. n. 11*

4. Aspectus feminae vel aliarum personarum ob curiositatem pulchritudinis, non est peccatum mortale, etsi fiat propter delectationem, modo non adsit periculum luxuræ. *Ibid. n. 13.*

5. Cernere concubitum in viri cum femina, etiam si fiat ex sola curiositate, est peccatum mortale. *Ibid. num. 14.*

6. Circumstantia personæ, circa quam habita fuit delectatio moralis in aspiciendo, appetenda est in confessione; est enim ejusdem malitiæ cuius esset actus consummatus. *Ibid. n. 16.*

7. Graviter peccat puella, quæ data opera se præbet conspiciendam adolescenti, à quo se credit turpiter concupiscendam. *Ibid. num. 17.*

8. Turpiloquium si fiat animo oblectandi se rebus ipsis turpibus narratis & objectis imaginationi, est peccatum mortale, & veniale tantum, si fiat absque alia prava intentione, & absque venereo affectu. *Ibid. num. 18.*

9. la-

9. Interesse comœdiis turpia repræsentantibus est peccatum mortale, si ex rebus turpibus narratis capiatur delectatio aut immineat periculum delectationis. Et clerici assistentes comœdiis secluso scandalo vel alio peccato, non peccant quidem mortaliter, est tamen illis prohibitum interesse, *c. clericus 2 de vita & honestate cleric. Ib. n. 21. & 22.*

10. Componentes & repræsentantes comœdias continentibus res valdè turpes & libidinosas, peccant mortaliter, quod dant causam ruinæ proximi, quamvis illam non intendant. *Ibid. n. 23.*

11. Choreæ ex se non sunt illicitæ, nisi illicitæ reddantur aliqua circumstantia peccaminosa. *Ibid. num. 24.*

12. Fucans faciem etiam absque rationabili causa, non peccat mortaliter, nisi hoc faciat ex fine moraliter malo. Eodem dicendum de utente alienis capillis, aut vestibus pretiosis, &c. *Ibid. n. 26.*

A D D I T I O.

Quæres, an oscula, tactus, amplexus, choreæ, aspectus minarum, secundum se sint peccata. Resp. 1. secundum se esse peccata, quia sæpè sunt symbola charitatis, pacis, benevolentia, non solum secundum mores quarundam nationum ac gentium, ut in Belgio, sed etiam secundum usum Ecclesie Romanæ, in mysteriis sacris, & primorum Christianorum, ut liquet ex epist. Pauli. Unde sequitur, nec delectationes, quæ huiusmodi actus honestos sequuntur, esse illicitas. Resp. 2. si idem actus tantum existant in delectatione quæ sensu percipitur, tangendo, osculando, &c. sine ullo alio fine, non committi aliquod peccatum, nisi forte veniale quando plus acquæritur illa delectatio carnalis.

Resp. 3. Eosdem actus multis modis posse fieri peccata mortalia; primus est, si exercentur ad excitandam pollutionem nocturnam; 2. si ad excitandam copulam carnalem illicitam; 3. si ad oblectandum se formaliter in copulatione, vel pollutione illicita, etiam cogitatu tantum. 4. Si usurpentur quoties probabile est periculum consentiendi libidini. 5. Si fiant in corporis partibus, quas natura contextit, & si litteræ, vel munuscula amatoria mittantur, vel si choreæ instituantur, ad excitandum turpem amorem. Busæus.

Quæres: quid faciendum cum his, qui in fornicatione

utpes contactus, &c. sæpius recidunt, eo quod domi occasio-
nes habeant, an tales absolvi possint, antequam peccati occa-
sio sit remota.

Resp. Si occasiones illæ sunt veniales, ut quarundam cho-
tearum, colloquiorum vanorum, & amplexuum, posse eos
absolvi semper, et si non proponatur in posterum cavere illas
occasiones.

Resp. 2. Si occasiones illæ peccandi sunt moraliter remo-
ta, & generales tantum, posse etiam eos absolvi, antequam
peccandi occasio amoveatur, modo duo observent.

1. Doleant de lapsu, 2. proponant firmiter, cum occasio se
obtulerit non consenturos. Resp. 3. si occasiones peccandi
moraliter sunt proximæ & tolli posse videantur sine scanda-
lo, infamia, & magno incommodo, non posse dari absolutio-
nem; si verò aliquo modo possint tolli post 3. vel 4. impartitã
absolutionem, deinceps absolutione esse differendam, donec
ocasio ablata sit; si verò occasiones illæ nullo modo tolli
posse videantur, posse quidem absolvi, si adsint duæ conditio-
nes allatæ id deinceps tollendi. Deinde aliquando sociis cri-
minis dicant sibi negandam absolutionem; nisi abstineant.
Syl. l. 3. man. Rufæus.

P!

Pallium.

Pallio, quo significatur plenitudo officii Pontificalis, utitur
Archiepiscopus, in Missa solemni, in provincia, non autem
extra Ecclesiam, ut in processionibus, aut aliis, nec id potest
alteri commodare. Syl. v. pallium c. pallium d. 100.

Antequam pallium accipiat, non debet ordinare, aut con-
secrare, nec Ecclesiam dedicare, nec concilium vocare, Syl. l. 6.
vid. Cucum. l. 1. Inst. canon.

Debet cum eo sepeliri, Syl. l. 6.

ADDITIO.

Papa.

Nulla excommunicatio aut censura impedit Papæ electio-
nem, Ex Pio V.

Ii

Tra-